

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5284/2543

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.วิ.อ. มาตรา 158, พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4, ป.วิ.อ. มาตรา 156, พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ มาตรา 4, ป.วิ.อ. มาตรา 164, ป.พ.พ. มาตรา 653

ย่อ / หลักกฎหมาย

การที่โจทก์บรรยายฟ้องแต่เพียงว่า จำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้เงินกู้โดยมิได้ระบุว่าเป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย เป็นการบรรยายฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด ทั้งสัญญาที่แนบมาท้ายฟ้องได้ถ่ายสำเนาจากต้นฉบับโดยมิได้ปิดอากรแสตมป์ตามกฎหมาย จึงไม่อาจนำมาเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องคดีได้ คำฟ้องของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5)

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อประมาณกลางเดือนกรกฎาคม 2540 จำเลยออกเช็คธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาตลาดหมอชิต ลงวันที่ 21 มกราคม 2541 จำนวนเงิน 110,000 บาท โดยจำเลยลงลายมือชื่อส่งจ่ายให้แก่โจทก์เพื่อชำระหนี้เงินกู้ เมื่อถึงกำหนดชำระเงิน โจทก์นำเช็คเข้าบัญชีของโจทก์ที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบุคคลโล เพื่อเรียกเก็บเงินตามเช็คปรากฏว่าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ให้เหตุผลว่า เงินในบัญชีไม่พอจ่าย โจทก์ได้ติดตามทวงถามแต่จำเลยเพิกเฉย การกระทำของจำเลยเป็นการออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ทำให้การใช้เงินตามเช็คหรือในขณะที่ออกเช็คไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันพึงจะทำให้ใช้เงินได้หรือออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่อยู่ในบัญชีอันพึงจะทำให้ใช้เงินได้ หรือถอนเงินทั้งหมดแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงทำให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คได้ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีมีมูล ให้ประทับฟ้องจำเลยให้การปฏิเสธศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4(1)(2)(3) จำคุก 2 เดือน จำเลยอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนจำเลยฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 บัญญัติว่า "ผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายโดยมีลักษณะหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) เจตนาที่จะไม่ทำให้การใช้เงินตามเช็คนั้น ฯลฯ เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้นผู้ออกเช็คมีความผิด" ตามบทบัญญัติดังกล่าว การออกเช็คที่จะเป็นความผิดนั้นจะต้องเป็นการออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายด้วยหนี้ตามเช็คจะมีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่ เป็นข้อเท็จจริงประการหนึ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบของความผิด การที่โจทก์บรรยายฟ้องแต่เพียงว่าจำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้เงินกู้โดยมิได้ระบุว่าเป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายด้วยนั้นเป็นการบรรยายฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 4 ทั้งปรากฏว่าสัญญากู้ระหว่างโจทก์และจำเลยที่แนบมาท้ายฟ้องได้ถ่ายสำเนาจากต้นฉบับ โดยมิได้ปิดอากรแสตมป์

ตามกฎหมายนั้น จึงไม่อาจนำมาเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องคดีได้ คำฟ้องของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5)โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง" อุบัตยย่อฎีกาตัดสินเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5284/2543นาย บัณฑิต เกตุมาลาศิริ โจทก์นาง เบญจมาศ วงษ์โกวิทจำเลย ป.วิ.อ. ม. 158 ป.ร.ฎากร ม. 118 พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2497 ม. 4การที่โจทก์บรรยายฟ้องแต่เพียงว่า จำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้เงินกู้โดยมิได้ระบุว่า เป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย เป็นการบรรยายฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด ทั้งสัญญากู้ที่แนบมาท้ายฟ้องได้ถ่ายสำเนาจากต้นฉบับโดยมิได้ปิดอากรแสตมป์ตามกฎหมาย จึงไม่อาจนำมาเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องคดีได้ คำฟ้องของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5)โจทก์ฟ้องว่า เมื่อประมาณกลางเดือนกรกฎาคม 2540 จำเลยออกเช็คธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาตลาดหมอนชิต ลงวันที่ 21 มกราคม2541 จำนวนเงิน 110,000 บาท โดยจำเลยลงลายมือชื่อส่งจ่ายให้แก่โจทก์เพื่อชำระหนี้เงินกู้ เมื่อถึงกำหนดชำระเงิน โจทก์นำเช็คเข้าบัญชีของโจทก์ที่ธนาคารกรุงธน จำกัด (มหาชน) สาขาบุคคลโล เพื่อเรียกเก็บเงินตามเช็คปรากฏว่าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ให้เหตุผลว่า เงินในบัญชีไม่พอจ่าย โจทก์ได้ติดตามทวงถาม แต่จำเลยเพิกเฉย การกระทำของจำเลยเป็นการออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ทำให้การใช้เงินตามเช็ค หรือในขณะที่ออกเช็คไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันพึงจะให้ใช้เงินได้หรือออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่อยู่ในบัญชีอันพึงจะให้ใช้เงินได้ หรือถอนเงินทั้งหมดแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คได้ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีมีมูล ให้ประทับฟ้องจำเลยให้การปฏิเสธศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4(1)(2)(3)จำคุก 2 เดือน จำเลยอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนจำเลยฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 บัญญัติว่า "ผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายโดยมีลักษณะหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น ฯลฯ เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้นผู้ออกเช็คมีความผิด" ตามบทบัญญัติดังกล่าว การออกเช็คที่จะเป็นความผิดนั้นจะต้องเป็นการออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายด้วยหนี้ตามเช็คจะมีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่ เป็นข้อเท็จจริงประการหนึ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบของความผิด การที่โจทก์บรรยายฟ้องแต่เพียงว่า จำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้เงินกู้โดยมิได้ระบุว่า เป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายด้วยนั้นเป็นการบรรยายฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดตามมาตรานี้ ทั้งปรากฏว่าสัญญากู้ระหว่างโจทก์และจำเลยที่แนบมาท้ายฟ้องได้ถ่ายสำเนาจากต้นฉบับ โดยมิได้ปิดอากรแสตมป์ตามกฎหมายนั้น จึงไม่อาจนำมาเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องคดีได้ คำฟ้องของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5)โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง"(สมิตร สุภาดุลย์-ชวลิต ธรรมธาส-สมชัย เกษขุมพล)แหล่งที่มาสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการแผนกหมายเลขคดีคำพิพากษาศาลฎีกาหมายเลขคดีคำพิพากษาศาลชั้นต้นหมายเลขคดีแดงศาลชั้นต้นหมายเลขเหตุพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ บัญญัติถึงองค์ประกอบความผิดไว้ในมาตรา 4 ว่า "ผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้

ตามกฎหมายโดยมีลักษณะหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (1) เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น ฯลฯ เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น ผู้ออกเช็คมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งจำทั้งปรับ" ดังนั้น ผู้ใดออกเช็คสั่งจ่ายเงินแก่ผู้อื่นแล้วจะเป็นความผิดก็จะต้องเข้าหลักเกณฑ์หรือองค์ประกอบที่กฎหมายกำหนดดังกล่าวนี้ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้ (1) มีการออกเช็คหรือสั่งจ่ายเงินตามเช็ค (2) การออกเช็คนั้นเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย (3) มีการกระทำหรือเข้าลักษณะที่กฎหมายกำหนด เช่น เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค (4) ธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว ก็อาจมีการเสนอคดีต่อศาลโดยผู้เสียหายหรือผู้ทรงเช็คโดยชอบในขณะความผิดเกิดขึ้น เพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ดังนั้น จึงต้องเรียงคำฟ้องหรือบรรยายฟ้องเพื่อฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจต่อไป ขั้นตอนนี้จำต้องอาศัยผู้มีความรู้ในทางกฎหมาย เช่นทนายความ เนื่องจากประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎหมายเพียงพอที่จะดำเนินการเองได้ อย่างไรก็ตามทนายความหรือทนายความก็จะต้องทำความเข้าใจหลักการเรื่องการบรรยายคำฟ้องในคดีอาญาเช่นเดียวกัน เรื่องการบรรยายฟ้องในคดีอาญานี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดเป็นกรอบหรือหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้ในมาตรา 158(5) ว่า "การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี" ดังนั้น การบรรยายคำฟ้องจึงต้องบรรยายให้ครบหลักเกณฑ์กฎหมายกำหนด ซึ่งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ นั้น คำว่า"หนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย" จึงเป็นองค์ประกอบความผิดที่จะต้องมีการระบุหรือบรรยายไว้ในคำฟ้องด้วย อันเป็นบทบังคับในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 156(5) ซึ่งเป็นบทบังคับที่เคร่งครัดมากสำหรับกรณีตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 ก็เช่นเดียวกันมีบรรทัดฐานเช่นนี้ตลอดมาตั้งแต่มีการใช้บังคับ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2133/2537 โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้ โดยมีได้ระบุว่าเป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายด้วย จึงเป็นการบรรยายฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 4 แห่งบทบัญญัติดังกล่าว จึงเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยมาตรา 158(5)แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2645/2537 ข้อความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯที่ว่า ผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายเป็นองค์ประกอบความผิด เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องมีสาระสำคัญเพียงว่าจำเลยได้บังอาจกระทำความผิด โดยออกเช็คสั่งจ่ายเพื่อชำระหนี้แก่โจทก์ โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คโดยสุจริตและชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่มีคำบรรยายฟ้องตอนใดเลยที่มีข้อความพอที่จะให้ฟังได้ว่าการที่จำเลยออกเช็คนั้น ก็เพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายตามบทบัญญัติดังกล่าว ถือได้ว่าโจทก์มิได้บรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5) เป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ ทั้งสองคดีดังกล่าว ศาลฎีกาเห็นว่าการบรรยายฟ้องของโจทก์ขาดสาระสำคัญตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5) บังคับไว้ จึงถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์หรือมักเรียกกันในหมู่นักกฎหมายกันว่าฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด ศาลย่อมพิพากษายกฟ้องได้เลย แม้ว่าจำเลยมิได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ก็ตาม มีข้อสังเกตว่าในกรณีที่โจทก์ยื่นคำฟ้องในความผิด

ต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ไปแล้ว ความปรากฏว่าฟ้องขาด องค์ประกอบความผิดคำว่า "หนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย" ดังนี้ โจทก์จะขอแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังได้หรือไม่ เพราะถ้าหากแก้ไขได้ปัญหาฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดก็จะหมดไป โปรดพิจารณาคำตอบจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2006/2541 วินิจฉัยว่า ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 บัญญัติว่าผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายโดยมีลักษณะหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) เจตนาที่ไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น ฯลฯ เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น ผู้นั้นมีความผิด ฯลฯ ดังนี้การออกเช็คที่จะเป็นความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าวจะต้องเป็นการออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายด้วย หนี้ตามเช็คที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่ เป็นข้อเท็จจริงประการหนึ่งซึ่งเป็น องค์ประกอบความผิด ปรากฏตามคำฟ้องโจทก์บรรยายเพียงว่า จำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้เงินกู้ โดยมีได้ระบุว่าเป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย ทั้งโจทก์ก็ได้แนบสำเนาสัญญากู้ยืมมา ท้ายฟ้อง คำฟ้องของโจทก์จึงขาดข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ มาตรา 4 จึงเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5) ดังนั้น ตามที่โจทก์มาขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องในภายหลังจึงไม่อาจกระทำได้เพราะการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 164 นั้น จะต้องเป็นเรื่องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องที่สมบูรณ์อยู่แล้ว จึงขอแก้ไขเพิ่มเติมได้ ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ฟ้องเดิมไม่สมบูรณ์แต่โจทก์มาขอแก้ไขเพื่อให้ฟ้องโจทก์สมบูรณ์ขึ้นอันเป็นการกระทำให้จำเลย เสียเปรียบ ศาลอนุญาตไม่ได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวได้วินิจฉัยไว้ชัดเจนแล้วว่าฟ้องที่ ขาดองค์ประกอบความผิดไม่อาจขอแก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบความผิดหรือไม่สมบูรณ์นั้นไม่ได้ ทางปฏิบัติจึงเป็นกรณีที่คู่ความหรือโจทก์ผู้ฟ้องคดีต้องตรวจตราฟ้องให้ดีก่อนยื่นฟ้อง ฝ่ายจำเลยก็ ควรจะต้องตรวจฟ้องโจทก์เช่นเดียวกันว่าเป็นฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดหรือไม่เพื่อประกอบการต่อสู้คดีของตนต่อไป ปัญหาเรื่ององค์ประกอบความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ที่ว่า "หนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายนี้" ในชั้นสืบพยานโจทก์ โจทก์จะ ต้องนำสืบด้วยว่าจำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้ นั้น เป็นหนี้ที่มีอยู่จริงหรือไม่ กล่าวคือมีหนี้ที่จะต้อง ผูกพันกันตามกฎหมายหรือไม่เท่านั้น ยังไม่เพียงพอ ยังต้องนำสืบต่อไปอีกว่าหนี้นั้นเป็นหนี้ที่บังคับ ได้ตามกฎหมายหรือไม่ด้วย มิฉะนั้นข้อเท็จจริงตามทางพิจารณาอาจรับฟังไม่ได้ว่าจำเลย กระทำความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่จำเลยออกเช็คชำระหนี้แก่บุคคล หนึ่งแล้วบุคคลนั้นนำเช็คดังกล่าวให้แก่โจทก์เพื่อชำระหนี้โจทก์ โจทก์จึงต้องมีหน้าที่นำสืบพิสูจน์ ให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการส่งจ่ายเช็คพิพาทให้แก่บุคคลอื่นนั้นเพื่อชำระหนี้ที่มีต่อบุคคลอื่นอัน เป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2767/2541) ซึ่งก็นับว่า เป็นปัญหาแก่โจทก์มากที่สุดที่จะนำสืบให้เห็นเช่นนั้น คดีตามหัวข้อหมายเหตุ ศาลชั้นต้น พิจารณาแล้วพิพากษาลงโทษจำคุกและศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยฎีกาโดยผู้พิพากษาซึ่ง พิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ศาลฎีกาได้ หยิบยกปัญหาว่าฟ้องโจทก์ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5) หรือไม่ขึ้นวินิจฉัยเอง เนื่องจากปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นปัญหาอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกายกชั้นวินิจฉัยได้เองซึ่งข้อเท็จจริงตามคำฟ้องฉบับนี้ปรากฏว่าตามคำฟ้องของโจทก์ บรรยายฟ้องแต่เพียงว่า จำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้เงินกู้ โดยมีได้ระบุว่าเป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและ

บังคับได้ตามกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นการบรรยายฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวมาแล้ว แต่ก็น่าจะต้องพิจารณาส่วนอื่นของฟ้องด้วยหรือไม่ เช่น สัญญากู้ที่แนบท้ายคำฟ้อง ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าหนี้เป็นหนี้กู้ยืมเงินที่มีอยู่จริงตามสัญญาเงินกู้ยืม กรณีศาลฎีกาได้พิจารณาประกอบด้วยปรากฏว่ามีสัญญากระหว่างโจทก์และจำเลยแนบท้ายฟ้องด้วยโดยถ่ายสำเนาจากต้นฉบับแต่ไม่ได้ปิดอากรแสตมป์ตามกฎหมาย ศาลฎีกาจึงวินิจฉัยต่อไปว่าไม่อาจนำมาเป็นพยานหลักฐานฟ้องร้องคดีได้ กล่าวคือแม้มีสำเนาสัญญาแนบว่าเป็นหลักฐานตามมาตรา 653 ด้วย เมื่อสัญญาเป็นตราสารก็ต้องปิดอากรแสตมป์ เมื่อไม่ปิดอากรแสตมป์ก็ไม่อาจเป็นหลักฐานฟ้องคดีได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งแม้เป็นหนี้ที่มีอยู่จริงก็ไม่อาจฟ้องร้องบังคับคดีได้

ในส่วนการบรรยายคำฟ้องในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ นี้ ที่มีปัญหาคือกรณีตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง โดยเฉพาะคำว่า "หนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย" ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานหลายเรื่องแล้วว่าถ้ามิได้บรรยายไว้ในคำฟ้องแล้วถือว่าฟ้องนั้นบรรยายโดยขาดองค์ประกอบความผิด จึงควรเอาใจใส่เรื่องนี้เป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องตราสารที่ศาลฎีกามีคำวินิจฉัยถึงนั้นมีข้อน่าศึกษาเพราะสัญญากู้นั้นอาจถือได้หรือไม่ว่าเป็นหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ลงชื่อผู้กู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคหนึ่ง แล้วในชั้นนี้ขอให้เป็นข้อสังเกตในปัญหาเรื่องสัญญา ซึ่งปัจจุบันมีการนิยมออกเช็คชำระหนี้จำนวนมาก และการบรรยายฟ้องผิดพลาดเช่นว่านี้ย่อมเป็นเหตุให้แพ้คดีได้

พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษาคำพิพากษา: โจทก์ฟ้องว่า เมื่อประมาณกลางเดือนกรกฎาคม 2540 จำเลยออกเช็คธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาตลาดหมอชิต ลงวันที่ 21 มกราคม 2541 จำนวนเงิน 110,000 บาท โดยจำเลยลงลายมือชื่อส่งจ่ายให้แก่โจทก์เพื่อชำระหนี้เงินกู้ เมื่อถึงกำหนดชำระเงิน โจทก์นำเช็คเข้าบัญชีของโจทก์ที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบุคคล เพื่อเรียกเก็บเงินตามเช็คปรากฏว่าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ให้เหตุผลว่าเงินในบัญชีไม่พอจ่าย โจทก์ได้ติดตามทวงถาม แต่จำเลยเพิกเฉย การกระทำของจำเลยเป็นการออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้การใช้เงินตามเช็ค หรือในขณะที่ออกเช็คไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันพึงจะให้ใช้เงินได้หรือออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่อยู่ในบัญชีอันพึงจะให้ใช้เงินได้ หรือถอนเงินทั้งหมดแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คได้ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีมีมูล ให้ประทับฟ้องจำเลยให้การปฏิเสธศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4(1)(2)(3) จำคุก 2 เดือน จำเลยอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนจำเลยฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 บัญญัติว่า "ผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายโดยมีลักษณะหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น ฯลฯ เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้นผู้ออกเช็คมีความผิด" ตามบทบัญญัติดังกล่าว การออกเช็คที่จะเป็นความผิดนั้นจะต้องเป็นการออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายด้วยหนี้ตามเช็คจะมีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่ เป็นข้อเท็จจริงประการหนึ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบของความผิด การที่โจทก์บรรยายฟ้องแต่เพียงว่า จำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้เงินกู้โดยมิได้ระบุว่าหนี้ที่มีอยู่จริงและ

บังคับได้ตามกฎหมายด้วยนั้นเป็นการบรรยายฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๒๖๖
ปรากฏว่าสัญญากระหว่างโจทก์และจำเลยที่แนบมาท้ายฟ้องได้ถ่ายสำเนาจากต้นฉบับ โดยมีได้ปิด
อากรแสตมป์ตามกฎหมายนั้น จึงไม่อาจนำมาเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องคดีได้ คำฟ้องของโจทก์
จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘(๕)โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง" คุชฌาย์
ฎีกาตัดสินเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๘๔/๒๕๔๓นาย บัณฑิต เกตุมาลาศิริ
โจทก์นาง เบญจมาศ วงษ์โกวิทจำเลย ป.วิ.อ. ม. ๑๕๘ ป.ร.ฎ.กร.ม. ๑๑๘ พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอัน
เกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.๒๕๔๗ ม. ๔การที่โจทก์บรรยายฟ้องแต่เพียงว่า จำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้
เงินกู้โดยมิได้ระบุว่าเป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย เป็นการบรรยายฟ้องที่ขาด
องค์ประกอบความผิด ทั้งสัญญาที่แนบมาท้ายฟ้องได้ถ่ายสำเนาจากต้นฉบับโดยมิได้ปิด
อากรแสตมป์ตามกฎหมาย จึงไม่อาจนำมาเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องคดีได้ คำฟ้องของโจทก์จึง
ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘(๕)โจทก์ฟ้องว่า เมื่อประมาณ
กลางเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๐ จำเลยออกเช็คธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาตลาด
หมอนหิน ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๑ จำนวนเงิน ๑๑๐,๐๐๐ บาท โดยจำเลยลงลายมือชื่อส่งจ่ายให้แก่
โจทก์เพื่อชำระหนี้เงินกู้ เมื่อถึงกำหนดชำระเงิน โจทก์นำเช็คเข้าบัญชีของโจทก์ที่ธนาคารกรุงเทพ
จำกัด (มหาชน) สาขาบุคคล เพื่อเรียกเก็บเงินตามเช็คปรากฏว่าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตาม
เช็ค ให้เหตุผลว่า เงินในบัญชีไม่พอจ่าย โจทก์ได้ติดตามทวงถาม แต่จำเลยเพิกเฉย การกระทำของ
จำเลยเป็นการออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ทำให้การใช้เงินตามเช็ค หรือในขณะที่ออกเช็คไม่มีเงินอยู่ใน
บัญชีอันพึงจะให้ใช้เงินได้หรือออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่อยู่ในบัญชีอันพึงจะให้
ใช้เงินได้ หรือถอนเงินทั้งหมดแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงิน
เหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คได้ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิด
จากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีมีมูล ให้ประทับฟ้อง
จำเลยให้การปฏิเสธศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิด
อันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔(๑)(๒)(๓)จำคุก ๒ เดือน จำเลยอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์
พิพากษายืนจำเลยฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้
ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้
เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ บัญญัติว่า "ผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้
ตามกฎหมายโดยมีลักษณะหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (๑) เจตนาที่จะไม่ให้มีการ
ใช้เงินตามเช็คนั้น ฯลฯ เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่
ใช้เงินตามเช็คนั้นผู้ออกเช็คมีความผิด" ตามบทบัญญัติดังกล่าว การออกเช็คที่จะเป็นความผิดนั้น
จะต้องเป็นการออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายด้วยหนี้ตามเช็คจะมีอยู่
จริงและบังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่ เป็นข้อเท็จจริงประการหนึ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบของ
ความผิด การที่โจทก์บรรยายฟ้องแต่เพียงว่า จำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้เงินกู้โดยมิได้ระบุว่าเป็น
หนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายด้วยนั้นเป็นการบรรยายฟ้องที่ขาดองค์ประกอบ
ความผิดตามมาตรา ๒๖๖ ปรากฏว่าสัญญากระหว่างโจทก์และจำเลยที่แนบมาท้ายฟ้องได้
ถ่ายสำเนาจากต้นฉบับ โดยมีได้ปิดอากรแสตมป์ตามกฎหมายนั้น จึงไม่อาจนำมาเป็นหลักฐานใน
การฟ้องร้องคดีได้ คำฟ้องของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา
๑๕๘(๕)โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง"

องค์คณะ

สมิทร สุภาดุลย์ · ชวลิต ธรรมธาชู · สมชัย เกษชุมพล

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: thai-legal-corpus (CC-BY-4.0) ← deka.supremecourt.or.th ·
<https://www.thaideka.online/deka/5284/2543>